

HUDUDNING DRAYVER TARMOQLARINI YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH – DAVR TALABI

Erdanayev Bunyod Abdumalikovich

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti iqtisodiyot kafedrası o‘qituvchisi

Email: erdanayevbunyod@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish yo‘llari tahlil qilinadi. Tadqiqot ekologik barqarorlik, iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy rivojlanish o‘rtasidagi muvozanatni ta‘minlaydi.

Kalit so‘zlar: Yashil iqtisodiyot, drayver tarmoqlari, hududiy rivojlanish, barqarorlik, ekologik samaradorlik, strategiyalar, iqtisodiy o‘shish, ijtimoiy muvozanat, innovatsiyalar.

Аннотация: В данной статье анализируются пути совершенствования стратегий развития драйверных отраслей региона на основе принципов зеленой экономики. Исследование направлено на обеспечение баланса между экологической устойчивостью, экономической эффективностью и социальным развитием.

Ключевые слова: Зеленая экономика, драйверные отрасли, региональное развитие, устойчивость, экологическая эффективность, стратегии, экономический рост, социальное равновесие, инновации.

Abstract: This article analyzes ways to enhance development strategies for driver sectors in regions based on green economy principles. The research aims to balance ecological sustainability, economic efficiency, and social development for a holistic approach to regional growth.

Keywords: Green economy, driver sectors, regional development, sustainability, ecological efficiency, strategies, economic growth, social balance, innovations.

Kirish. Hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish – zamonaviy iqtisodiy va ekologik sharoitlarda juda dolzarb hisoblanadi. Yashil iqtisodiyot tamoyillari tabiiy resurslarni muhofaza qilish, energiya samaradorligini oshirish va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashga

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

qaratilgan yondashuvdir. Hozirgi kunda global iqlim o'zgarishi, atrof-muhitning ifloslanishi va resurslarning cheklanishi kabi masalalar jahon miqyosida dolzarb muammolar sifatida ajralib turadi.

Hududiy rivojlanish, o'z navbatida, iqtisodiy o'sish, ijtimoiy barqarorlik va ekologik muhofazani birlashtiradigan kompleks jarayon hisoblanadi. Drayver tarmoqlari – bu iqtisodiy o'sishni tezlashtiruvchi va hududiy rivojlanishga ta'sir ko'rsatuvchi sohalardir. Ularni yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish, nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy rivojlanishni ta'minlash uchun ham zarurdir.

Ushbu tadqiqotning ahamiyati, regionlarda yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish, drayver tarmoqlarini rivojlantirish va ularning barqarorligini oshirishga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Bu nafaqat mahalliy iqtisodiyotni mustahkamlashga, balki global miqyosda barqaror rivojlanishga hissa qo'shishga ham imkon beradi. Shunday qilib, tanlangan mavzu iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatdan muhim axborot va strategiyalarni taqdim etishi bilan birga, hududiy rivojlanishni yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

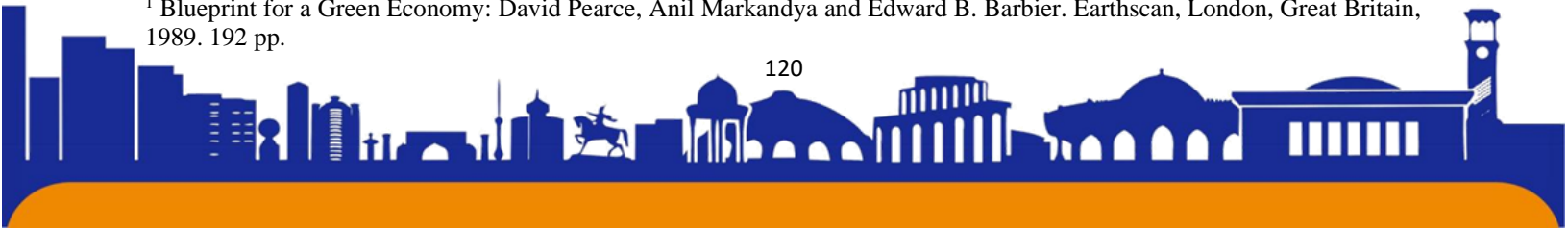
Asosiy qism. Bozor iqtisodiyoti sharoitida yashil iqtisodiyotning amaliy vazifalari maxsus, keng qamrovli va teran tadqiqotlar bilan shug'ullanadigan, tabiatdan oqilona foydalanishning nazariy asoslarini ishlab chiqadigan

“Yashil iqtisodiyot” fani shakllandi. Ushbu atama ilk bor adabiyotlarda 1989-yilda Buyuk Britaniya hukumati uchun yetakchi qitiodchilar tomonidan “Yashil iqtisodiyot” ni rivojlantirish rejasi deb nomlangan hisobotda foydalanilgan¹.

Yashil iqtisod atrof-muhitni himoya qilish targ'ibotchilari va yashil siyosatchilardan ularning ehtiyoji tufayli paydo bo'ldi. U pastdan yuqoriga va mavhum nazariyalardan ko'ra amalda barqaror iqtisodiyotni qurayotganlardan o'sdi. Iqtisodiy o'sish bilan bog'liq aniq muammolar olimlar tomonidan e'tibordan chetda qolmadi: ba'zi iqtisodchilar ularni payqashdi va keyin bu tashvishlarni o'z intizomiga kiritishga harakat qilishdi.

Bu atrof-muhit iqtisodiyotining rivojlanishiga, shuningdek, tabiiy resurslar asrab avaylash yashil iqtisodiyotni o'rganishga olib keldi. Atrof-muhit bo'yicha iqtisodchilar ushbu salbiy ta'sirlarni intizomga qaytarishni xohlashdi. Biroq, ular hali ham bu mavzuga ilmiy va o'lchovga asoslangan tarzda yondashdilar, masalan, odamlarning tabiatni

¹ Blueprint for a Green Economy: David Pearce, Anil Markandya and Edward B. Barbier. Earthscan, London, Great Britain, 1989. 192 pp.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

ifloslanishi yoki yashash joyining yo'qolishidan qanchalik tashvishlanayotganini o'lchash uchun tabiiy muhitni asrab avaylash va iqtisodiy baholash ham muhim ahamiyatga ega ekanligini fanning o'zi kelajakda isotlab beradi.

Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, iqtisodning an'anaviy ravishda baholanishi mumkin bo'lmagan narsani chetga surib qo'yishi yoki e'tiborsiz qoldirishi hali ham amal qilib kelindi, ammo javob hayotning qandaydir tarzda iqtisodiyot e'tiborsiz qoldirgan jihatlarini baholashga urinish edi.

Yashil iqtisodchilar buni kategoriya xatosi deb hisoblashadi; boshqacha qilib aytganda, ular hayotning ba'zi jihatlarini shunchaki o'lchab bo'lmaydigan ijtimoiy yoki ma'naviy qiymatga ega ekanligini qabul qilish muhim deb hisoblashadi. Darhaqiqat, ko'plab yashil iqtisodchilar hisoblashning o'zi muammoning bir qismi ekanligini taxmin qilishgacha borishadi. Bitta misol uchun, har qanday narsani hisoblash uchun biz dunyoni alohida toifalarga ajratishimiz kerak, masalan, yarim kunlik yoki to'liq kunlik ishchilar, erkaklar yoki ayollarning tabiiy muhitga e'tivor darajasini iqtisodiy aholash desak maqsadga muvofiq o'lar edi.

Bu iqtisodiyot va jamiyatga yashil yondoshuvning asosi bo'lgan holizm tamoyiliga qarshi chiqadi. *Yana bir misol:* O'lchov jarayonining tabiati bizning tajribamizni chap qo'l o'ng qo'l qilayotgan zararni ko'ra olmasligi uchun qismlarga ajratishdir. Garchi bu turdagi "atrof-muhitni hisobga olish" foydali bo'lishi mumkin bo'lsa-da, u miqdorni sifatdan ustun qo'yish paradigmasi ichida qoladi. Atrof-muhit iqtisodiyoti iqtisodiy faoliyatning ijtimoiy va atrof-muhitga ta'sirini kun tartibiga qat'iyroq kiritishda ko'p yutuqlarga erishgan bo'lsa-da, bu muammolarni hal qilishda ierarxik yondashuvni qo'llashda davom etmoqda, bu esa yana yashil yondashuvga zid keladi.

Atrof-muhit iqtisodiyotiga oid eng mashhur kitoblardan birining nomi buni aniq ko'rsatib turibdi. Bu aniq raqamli yondashuvni talab qiladi, baholash va buxgalteriya usullarini taklif qiladi. Yashil iqtisodchi uchun bunday umumlashtirilgan "loyiha" tushunchasi muammoli, chunki ekologiya tabiati mahalliy muhitga moslashishni, mahalliy sharoitni aks ettiruvchi iqtisodiy muammolarni hal qilishning xilma-xilligini taklif qiladi. Falsafiy pozitsiyani tushunish haqida gap ketganda, ismda har doim ko'p narsa bor. Ekologik iqtisodchilar atrof-muhitni muhokama qilishlari mumkin; yashil iqtisodchilar sayyora yoki Yer haqida ko'proq gapirishadi. Bu faqat intellektual yoki akademik falsafa emas, balki asosli falsafa ekanligidan dalolat beradi.

“Yashil iqtisodiyot”ni nazariy asoslashdan keyin uning ahamiyatini iqtisodiy subyektlar o‘rtasida ommalashtirish zarurati paydo bo‘ldi. Ushbu darajada yashil iqtisodiyotning bosh vazifasi jamiyatda ekologik toza ishlab chiqarishning zarurligi va ahamiyati to‘g‘risida dunyoqarashni uyg‘otish hisoblanadi.²

So‘nggi yillarda iqlim o‘zgarishi muammosi olimlar va ekologlarning periferik tashvishidan global siyosatni ishlab chiqishda markaziy muammoga aylandi. Iqtisodiyotimizda faoliyat ko‘rsatish usuli bizning omon qolishimizga tahdid soladigan darajada ifloslanishni keltirib chiqarayotganini anglash birinchi navbatda iqtisodiyotga yashil yondashuvni rivojlantirishga turtki bo‘ldi. Biz neft zaxiralari kamayib borayotgan va qolganlari uchun raqobat kuchaygan davrdamiz.

Bu butunlay neftga bog‘liq bo‘lgan iqtisodiyotning kelajagi va cheklangan resurslarimizdan oqilona foydalanish muhimligini yanada kengroq e‘tirof etish borasida xavotir uyg‘otadi. Bu yashil iqtisodiyotni rivojlantirish uchun yana bir turtki bo‘ldi. Bundan tashqari, yashil iqtisodchilar raqobatga asoslangan iqtisodiy tizim boylar va kambag‘allar o‘rtasidagi tengsizlikning global va milliy miqyosda kengayishiga olib kelishi va bu tengsizlikning muqarrar keskinlik va to‘qnashuvlarga olib kelishidan xavotirda. Yashil iqtisodiyot bu odamlar va sayyora uchun iqtisodning bardavom o‘sib boruvchi asosiy eng muhim jihati demakdir.

“Shu bilan birga, iqtisodiyotning energiya samaradorligi yetarli darajada emasligi, tabiiy resurslardan oqilona foydalana olmaslik texnologiyalar yangilanishining sustligi, “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish uchun innovatsion yechimlarni joriy etishda kichik biznesning faol ishtirok etmayotgani milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishning ustuvor maqsadlariga erishishga to‘sqinlik qilmoqda”³.

Yashil iqtisodiyotni o‘sishi iqtisodiy kelajak bilan hamohanglikda iqtisodiy odamlar bilan rivoj topadi. Iqtisodiy odam - sog‘lom, harakatchan, mehnatga layoqatli, uning haqiqiy ijtimoiy, biologik va ekologik holatini ifodalaydi.

Yashil iqtisodiyot kontseptsiyasining o‘zi birinchi marta 1989 yilda “Yashil iqtisodiyot uchun loyiha” hisobotida paydo bo‘lgan va u Yevropa mamlakatlari iqtisodiy ahvolini yaxshilash bo‘yicha ekspertlarning fikrmulohazalarida yetakchi o‘rinni

² A.Vahobov, S.Xajibakirov, Sh.Xo‘jayorov “Yashil iqtisodiyot” Darslik. Toshkent. Unversitet. 12-bet

³ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 04.10.2019 yildagi PQ-4477-son 2019-2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

egallagan. Keyinchalik tabiiy muhitga g'amxo'rlik qilish va jamiyatlarning hayot sifatini yaxshilash ustuvor vazifa bo'ldi.

Iqtisodiyotini rivojlantirishda yashil iqtisodiyotdan foydalanish tabiiy resurslardan iste'mol mahsulotlar ishlab chiqarishda qayta tiklanadigan resurslarga asoslaniladi. Bu resurslar inson omili yordamida rivojlanadi va batamom yakson bo'lishi ham mumkin. Shuningdek, bularga qishloq, o'rmon, suv va boshqa xo'jaliklari, issiqlik energetika manbalarini ham tarmoq sifatida kiritish mumkin, chunki ushbu tarmoqlar respublikamizning barcha hududlari kesimida rivojlanishga asos bo'ladi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda mamlakatimiz viloyatlarining tashqi savdao aylanmasi ham eng muhim omillardan biri sanaladi. Chunki har bir hududning ijtimoiy kelib chiqishidan ham uning rivojlanish darajasini bilish mumkin.

Barqaror rivojlanishni ta'minlashdagi iqtisodiy nazorat, resurslaridan oqilona foydalanish va nazariy bilimlarni mustahkamlab borishni nazarda tutadi. Ijtimoiy dunyo global miqyosida ijtimoiy barqarorlik va madaniy hilma-hillikni ta'minlashga erishildi. Ekologik yaratish esa har turdagi ekologik tizimlarning normal faoliyat yuritishini taminlashga hizmat qilishi zarur bo'ladi.

Barqaror rivojlanish maqsadlari dasturi 17 ta global maqsadlarni vazifalarni o'z tarkibiga oladi:⁴ *Ularga quyidagilar kiradi:*

1. qashshoqlikni yo'qotish;
2. tugatishni chaqirish;
3. sog'lik va farovonlik;
4. sifatli ta'lim;
5. jins tengligi;
6. toza suv va sanitariya;
7. arzon va toza energiya;
8. munosib ish o'rinlari kerak va iqtisodiy o'sish;
9. sanoatlashtirish, innovatsiyalar, infratuzilma;
10. tengsizlikni kamaytirish;
11. barqaror shaharlar va qulay yashash joylarini egallash;
12. masuliyatli istemol va ishlab chiqarish;
13. iqlim o'rgarishiga qarshi kurashish

⁴ A.Vahobov, S.Xajibakirov, Sh.Xo'jayorov "Yashil iqtisodiyot". Darslik. Toshkent. Universitet

14. dengiz ekotizimlarini asrash;
15. turistik ekotizimlarni asrash;
16. tinchlik, adolat va samarali boshqaruv;
17. barqaror rivojlanish yo'lida hamkorlik.

Barqaror rivojlanish maqsadlari dasturining 17 maqsadini O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlariga tayangan holda tahlil qilamiz.

Yashil iqtisodiyot rivojlantirishda tabiiy resurslardan samarali foydalanish jarayonida atrof- muhitni muhofaza qilishning o'ziga xos xususiyatlari hozirgi zamon talablariga muvofiq tarkib topgan. U ko'plab turli elementlardan iborat bo'lib, respublikamizning raqamli iqtisodiyoti sharoitida ushbu mexanizm borgan sari takomillashib bormoqda.

Ushbu elementlarga quyidagilar kiradi:

- ✓ Yashil moliya,
- ✓ Xavfsiz energiya ta'minoti,
- ✓ Aqilli qishloq xo'jaligi,
- ✓ Barqaror aqlli transport,
- ✓ Yashil innovatsiya,
- ✓ Iqlim o'zgarishiga qarshi kurash.

Bizga ma'lumki, ushbu bir biri bilan chambarchas bog'liq bo'lgan iqtisodiy elementlar atrof- muhitni muhofaza qilishning eng ustuvor yo'nalishlari sarasiga kiradi. Chunki tizimli yo'lga qo'yilgan sohada rivojlanish barqaror bo'ladi.

Yashil moliya - bizga ma'lumki moliya o'zining vazifasida taqsimlash va qayta taqsimlash funksiyasini bajarsa, yashil iqtisodiyotda ham resurslarga bo'lgan ehtiyoj va moliyaviy mablag'larni taqsimlash vazifasini oshkoralik asosida bajaradi.

Xavfsiz energiya ta'minoti – bu jarayonda ham tabiiy resurslarni rivojlantirishda xavfsiz energiya masalasi birinchi o'rinda turadi. Chunki tiklanadigan energiya manbaalari xavfsiz holda ortib borishi kerak bo'ladi. Aqilli qishloq xo'jaligi - Qishloq xo'jaligi sohasida haligacha sobiq tuzum asoratlari saqlanib qolganligi barchamizga sir emas.

Mavjud muammolarni hal etish uchun iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida kam uglerod sarflagan holda rivojlanish va resurslarni tejash, samarali va ekologik toza texnologiyalarni joriy etish,

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

shuningdek, barqaror qishloq xo‘jaligiga yo‘naltirilgan “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini integratsiya qilish orqali tabiiy va energiya resurslaridan foydalanish usullarini tubdan o‘zgartirish talab etiladi⁵.

Ushbu jarayonlarda yashil iqtisodiyot va ekotizimlar o‘rtasidagi munosabatlarga e‘tibor qaratadi, va shu munosabatlar yig‘indisi tabiiy resurslardan oqilona foydalanish iqtisodiy mexanizmini operativlashtirish uchun asos yaratadi. Yashil iqtisodiyot kontseptsiyasining o‘zi birinchi marta 1989-yilda “Yashil iqtisodiyot uchun loyiha” hisobotida paydo bo‘lgan va u Yevropa mamlakatlari iqtisodiy ahvolini yaxshilash bo‘yicha ekspertlarning fikr-mulohazalarida etakchi o‘rinni egallagan.

hunday jarayonlarda qishloq xo‘jaligini yangitdan barpo etish, eng so‘ngi texnologiyalar yordamida isloh qilish kerak bo‘ladi. Mamlakatimizda esa so‘ngi yillarda bu borada bir qancha davlat dasturlari ishlab chiqilmoqda.

Barqaror aqlli transport – yashil iqtisodiyotga eng katta xavf solayotgan sohalardan biri bu albatta avtomobil transportidir. Elektromobillar ishlab chiqarish bunday sohani yanada rivojlantiradi.

Dunyo bo‘ylab 771 mln.dan oshiq inson toza ichimlik suvidan foydalana olmaydi. Yana shunday mamlakatlar borki insonlar o‘z daromadining 50%dan oshig‘ini toza ichimlik suvi uchun sarflashadi. 1 m³ suvning narxi eng qimmat:

- Daniya \$9,70;
- Belgiya \$7,54;
- Norvegiya \$7,09;
- Alyaskada oyiga \$95;
- Germaniya \$ 6,6;
- Arzon: Mamlakatlar.
- Misr (Qohira) \$0,05;
- Kuba (Gavana) \$0, 04;
- O‘zbekiston \$0,4;
- Pokiston (Karachi) \$0,04;
- Indoneziya (Jakarta) \$0,03;

⁵ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 04.10.2019-yildagi PQ-4477-son “2019-2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Qarori.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

— Saudiya Arabistoni (Riyod) \$0,03.

Qo'shnimiz Turkmanistonda 2017-yil 01-noyabr kuniga qadar bepul bo'lgan. 2019-yilgacha belgilangan limit bepul bo'ldi. Undan so'ng axoli uchun \$0,14 bo'ldi.

Qozog'istonda hududga qarab narxlar o'zgaradi va axoli uchun o'rtacha narx \$0,18 ni tashkil etadi. Suvga resurs sifatida haq to'lash ham ijobiy ahamiyatga egadir. Sanoat korxonalari sarflangan suv miqdoriga O'zbekiston Respublikasining Vazirligi, suv xo'jaliklari tomonidan belgilangan ta'riflarda haq to'laydilar.

Davlat rahbarinig joriy yil 19 fevral kuni energiya samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar taqdimoti bilan tanishdi.

Bu haqda 28 yanvarda elektr energetikasini rivojlantirish bo'yicha o'tgan yig'ilishda topshiriq berilgan edi.

Mamlakatimizda energiya quvvatlari aholi va iqtisodiyot tarmoqlarining o'suvchan talabiga mos ravishda oshirib borilmoqda.

2035 yilga borib, elektr iste'moli hozirgidan 1,7 barobar oshishi hisob-kitob qilingan. Bu talabni to'liq qondirish uchun faqat ishlab chiqarish emas, tejamkorlik ham zarur. Xususan, o'tgan yili 50 milliard kub metr tabiiy gaz ta'minlandi, 81 milliard kilovatt soat elektr ishlab chiqarildi.

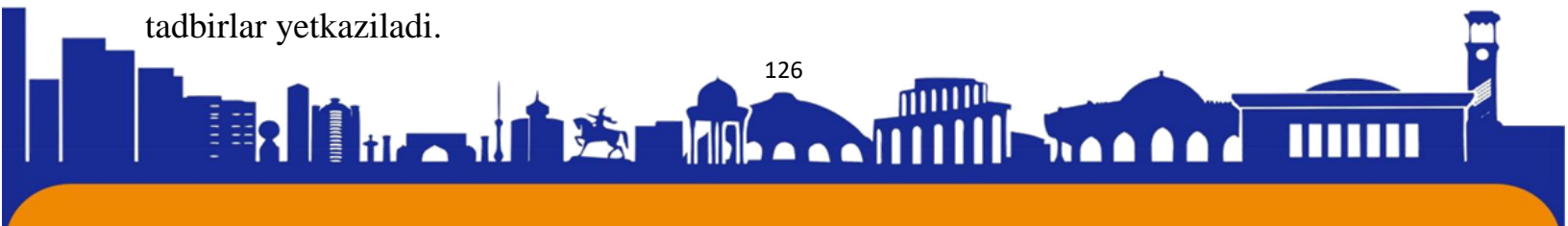
Tahlillarga ko'ra, O'zbekistonda 1 dollarlik yalpi ichki mahsulot yaratish uchun dunyodagi o'rtacha ko'rsatkichdan 2,5 barobar ko'p energiya sarflanayapti. Elektr tarmoqlaridagi yo'qotishlar 14 foiz, tabiiy gazda esa 7 foizdan yuqori.

Shu bois olimlar jalb qilinib, joylarda energiyani tejash imkoniyatlari ilmiy asosda o'rganilmoqda. Hozirgacha 7 ta viloyatda 4,6 milliard kilovatt-soat elektr va 1 milliard kub metr gazni iqtisod qilish imkoniyatlari aniqlangan.

Taqdimotda shu kabi o'rganishlar asosida ishlab chiqilgan takliflar muhokama qilindi.

Misol uchun, suv xo'jaligidagi eski nasoslarni zamonaviysiga almashtirib, yiliga 1 milliard kilovatt-soat elektrni tejash mumkin. Ijtimoiy muassasalarda qozonxonalarni yangilash, "yashil" energiyadan foydalanish orqali bu yil 5 million kub metr gaz, 15 million kilovatt-soat elektrni iqtisod qilsa bo'ladi.

Umuman, bu yil 1,6 milliard kub metr gaz va 3,5 milliard kilovatt-soat elektrni tejash mo'ljallangan. Buning uchun har bir korxonaga va tashkilotga ilmiy asoslangan chora-tadbirlar yetkaziladi.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

Jumladan, yirik sanoat korxonalarida bir mahsulot birligi ishlab chiqarishga ketadigan energiya me'yori belgilanadi. Shuning o'zidan energiya sarfi 5-10 foizga qisqaradi. Ijtimoiy ob'yektlarda energiya tejamkor uskunalarni o'rnatish bo'yicha manzilli dastur tasdiqlanadi.

Ko'p qavatli uylarda issiqlikni yaxshi saqlash uchun ularni izolyasiyalash kengaytiriladi. Xonadonlarda geliokollektor va quyosh paneli o'rnatishga arzon kreditlar beriladi. Iste'molchilar Yaponiya tajribasi asosida energiya tejash savodxonligi bo'yicha o'qitiladi.⁶

Davlatimiz rahbari iqtisodiyotning barcha tarmoqlari, ijtimoiy soha va uy-joylarda tejamkorlik muhimligini ta'kidladi. Hudud va tarmoqlar kesimida energiya isrofini kamaytirish, talon-torajliklarning oldini olish bo'yicha qat'iy ko'rsatmalar berildi.

Ilmiy yangiligi va ahamiyati. Yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida hududning drayver tarmoqlarini rivojlantirish mavzusi so'nggi yillarda iqtisodiy va ekologik mutaxassislar orasida katta qiziqish uyg'otdi. Avvalgi tadqiqotlar, masalan, M. Porter va K. van der Linde tomonidan olib borilgan ishlar, yashil iqtisodiyotning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi rolini va innovatsiyalarni rivojlantirishdagi ahamiyatini ko'rsatdi. Ular, o'z navbatida, ekologik barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy o'sishni birlashtirishda yangi yondashuvlar izlash zarurligini ta'kidladilar.

Bundan tashqari, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDGs) doirasida olib borilgan tadqiqotlar, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda yashil iqtisodiyotning ahamiyatini oshirib, hududiy rivojlanish strategiyalarini qayta ko'rib chiqishga chaqirdi. Bu tadqiqotlar, asosan, energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi energiya manbalari va atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan.

Yangi yondashuvlar sifatida, birinchi navbatda, "circular economy" (aylanma iqtisodiyot) tamoyillari ko'rib chiqilishi kerak. Bu yondashuv resurslarni maksimal darajada samarali ishlatish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlashga qaratilgan. Shuningdek, "smart specialization" (aqlli ixtisoslashuv) strategiyalari, hududiy imkoniyatlarni hisobga olgan holda, dasturiy ta'minot va innovatsiyalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Mavzuning ilmiy ahamiyati, nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish va yangi tadqiqotlar uchun yangi yo'nalishlar ochishdan iborat. Amaliy ahamiyati esa, hududiy

⁶ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining matbuot xizmati 19.02.2025-yil <https://president.uz/uz/lists/view/7894>

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni oshirishda namoyon bo'ladi. Yangi yondashuvlar bilan birgalikda, bu tadqiqotlar hududiy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlash va ekologik muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lishi kutilmoqda.

Tadqiqot maqsadi va vazifalari. Tadqiqotning asosiy maqsadi hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish yo'llarini aniqlashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish, nafaqat iqtisodiy o'sishni, balki ekologik barqarorlikni va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashga ham yordam beradi. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish orqali, hududiy rivojlanishni yangi bosqichga olib chiqish imkoniyati yaratiladi.

Tadqiqot maqsadlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Hududning drayver tarmoqlarini aniqlash: Bu vazifa doirasida, hududda mavjud bo'lgan va iqtisodiy o'sishga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy tarmoqlarni belgilash zarur. Bunga qishloq xo'jaligi, sanoat, xizmatlar sektori va boshqa muhim sohalar kiradi.

Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tahlil qilish: Yashil iqtisodiyotning asosiy tamoyillarini, jumladan, resurslardan samarali foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha tadqiqotlar olib borish lozim.

Strategiyalarni ishlab chiqish: Hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish uchun yangi strategiyalarni ishlab chiqish va ularni amalga oshirish yo'llarini aniqlash. Bu strategiyalar, ayniqsa, innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Tahlil va baholash: Yashil iqtisodiyotga asoslangan strategiyalarni joriy etishning ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik ta'sirini baholash. Bu jarayon tadqiqot natijalarini amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi.

Tavsiya va takliflar berish: Tadqiqot jarayonida olingan natijalar asosida, davlat va mahalliy hokimiyatlarga, shuningdek, xususiy sektorga tavsiyalar ishlab chiqish va takliflar taqdim etish.

Ushbu vazifalarni amalga oshirish orqali, tadqiqot hududiy rivojlanishning yangi yondashuvlarini ko'rsatishi, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni barqarorlashtirishi va ekologik muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lishi kutilmoqda. Bu esa, nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham muhimdir, chunki u hududiy siyosatni shakllantirishda va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ko'maklashadi.

Tadqiqot metodlari va yo'nalishlari. Tadqiqot metodlari va yo'nalishlari, ilmiy izlanishning muvaffaqiyatli o'tishi uchun zaruriy asosni tashkil etadi. Ushbu tadqiqot "Hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish yo'llari" mavzusida olib borilmoqda. Ushbu tadqiqotda qo'llaniladigan uslubiyat bir qator metodologik yondashuvlarni o'z ichiga oladi, jumladan, nazariy tahlil, empirik tadqiqot, so'rovnoma va holat tadqiqotlari.

1. Nazariy tahlil. Nazariy tahlil, tadqiqotning dastlabki bosqichida, yashil iqtisodiyot tamoyillari va hududiy rivojlanish jarayonlari bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlarni o'rganishdan boshlanadi. Bu jarayon, avvalambor, mavjud nazariyalar, tushunchalar va metodologiyalarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi. O'qib chiqilgan materiallar, iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy kontekstda yashil iqtisodiyotning muhimligini ko'rsatadi. Ushbu tahlil, keyingi tadqiqotlar uchun nazariy asoslarni yaratadi va yangi yondashuvlarni ishlab chiqishda yordam beradi.

2. Empirik tadqiqot. Empirik tadqiqot, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Bu jarayon tajribalar va kuzatuvlar orqali amalga oshiriladi. Tadqiqot davomida, hududiy drayver tarmoqlari bo'yicha mavjud statistik ma'lumotlar to'planadi. Ushbu ma'lumotlar, mahalliy va davlat idoralaridan, iqtisodiy va ekologik tashkilotlardan olingan hisobotlar, statistik ko'rsatkichlar va boshqa manbalardan yig'iladi. Maqsadli tadqiqotlar orqali, hududiy iqtisodiyotning holati, drayver tarmoqlarining rivojlanish darajasi va yashil iqtisodiyot tamoyillarining tatbiqi haqida aniq ma'lumotlar olish mumkin. Ushbu ma'lumotlar, tadqiqotning keyingi bosqichlarida qo'llaniladi.

3. So'rovnoma. So'rovnoma, tadqiqotda keng qamrovli ma'lumotlarni yig'ishning samarali usulidir. Ushbu usul yordamida, hududdagi iqtisodiy faoliyatga, yashil iqtisodiyot tamoyillariga va drayver tarmoqlariga oid fikr-mulohazalar to'planadi. So'rovnoma savollari, iqtisodiy subyektlar, biznes egalari, davlat idoralari va jamoatchilik vakillariga qaratilgan bo'ladi. So'rovnoma orqali olingan ma'lumotlar, statistika tahlili orqali qayta ishlanadi va natijalar tahlil etiladi. Bu jarayon orqali, yashil iqtisodiyotning hududiy iqtisodiyotga ta'siri, drayver tarmoqlarining rivojlanishida mavjud muammolar va ularni hal qilish yo'llari aniqlandi.

4. Holat tadqiqotlari. Holat tadqiqotlari, muayyan hudud yoki tarmoqning misolida yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish jarayonini chuqur o'rganish imkonini beradi. Ushbu metod, konkret misollarni tahlil qilish orqali, nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'laydi. Holat tadqiqotlari, muvaffaqiyatli yashil iqtisodiyot strategiyalarini va ulardan

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

olingan tajribalarni o'rganish orqali, boshqa hududlar uchun foydali tavsiyalar berish imkonini yaratadi.

5. Statistika va iqtisodiy tahlil. Tadqiqot davomida statistik va iqtisodiy tahlil usullari, olingan ma'lumotlarni qayta ishlashda qo'llaniladi. Ushbu jarayon, ma'lumotlar to'plami va natijalar o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlashga yordam beradi. Iqtisodiy ko'rsatkichlar, ekologik indikatorlar va ijtimoiy farovonlik darajasi o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish, tadqiqot natijalarini yanada chuqurroq anglash imkonini beradi.

6. Mavjud muammolarni tahlil qilish. Tadqiqot jarayonida, hududiy drayver tarmoqlarining yashil iqtisodiyot tamoyillariga mos kelmasligi sababli yuzaga keladigan muammolar o'rganiladi. Bu muammolar, iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatdan tahlil qilinadi. Muammolarni aniqlash, yangi strategiyalar ishlab chiqish va amaliy tavsiyalar berishda muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, tadqiqot uslubiyati, turli metod va yondashuvlar orqali, hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirishni o'z ichiga oladi. Nazariy tahlil, empirik tadqiqot, so'rovnomalar, holat tadqiqotlari va statistik tahlil yordamida, tadqiqotning maqsadlariga erishish uchun zaruriy ma'lumotlar yig'iladi, tahlil qilinadi va natijalar ishlab chiqiladi. Ushbu yondashuv, nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham hududiy rivojlanishni yangi bosqichga olib chiqishga yordam beradi.

Muommolar tahlili. Hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish yo'llari – bir qator muhim ilmiy muammolarni o'z ichiga oladi. Ushbu muammolarni aniqlash va ularni hal qilish yondashuvlarini tahlil qilish, hududiy rivojlanishga yangi yondashuvlarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

1. Ekologik muammolar. *Birinchi*dan, hududiy drayver tarmoqlari ko'pincha ekologik muammolar bilan bog'liq. Tabiiy resurslarning haddan tashqari ishlatilishi, ifloslanish va iqlim o'zgarishi kabi masalalar ko'p hollarda iqtisodiy faoliyatning natijasi sifatida yuzaga keladi. Ekologik muammolarni hal qilish uchun yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish zarur. Bu, resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash jarayonlarini rivojlantirish orqali amalga oshirilishi mumkin.

2. Iqtisodiy muammolar. *Ikkinchidan*, iqtisodiy muammolar, ayniqsa, drayver tarmoqlarining rivojlanish darajasi bilan bog'liq. Ko'plab hududlar, iqtisodiy o'sish uchun zarur bo'lgan infratuzilma, investitsiyalar va innovatsiyalarni jalb qilishda muammolarga

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

duch kelmoqdalar. Ushbu muammolarni hal qilish uchun, davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish va hududiy iqtisodiy strategiyalarni yangilash zarur.

3. Ijtimoiy muammolar. *Uchinchidan*, ijtimoiy muammolar, xususan, ijtimoiy tengsizlik va ish o'rinlarining etishmasligi masalalari ham muhimdir. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Buning uchun, ta'lim va malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish, mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlari yaratish va ijtimoiy dasturlarni qo'llab-quvvatlash zarur. Yuqorida keltirilgan muammolarni hal qilish uchun bir qator yondashuvlar mavjud:

Integratsiyalashgan yondashuv: Ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni birgalikda hal etish zarur. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish, bu muammolarni bir-biriga bog'lab, umumiy strategiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

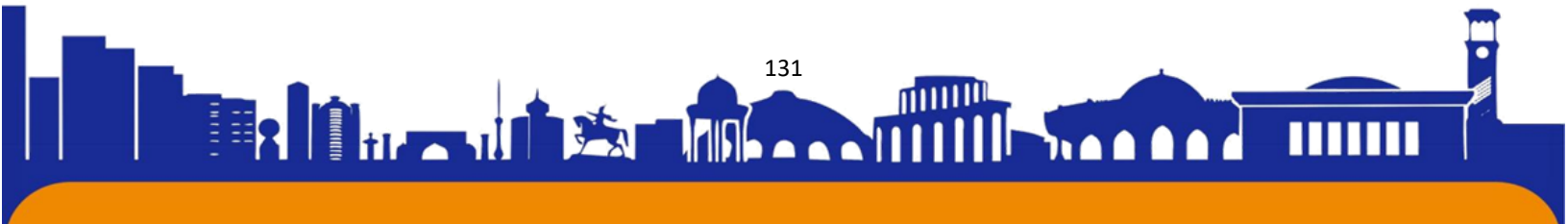
Samarali resurslardan foydalanish: Hududiy drayver tarmoqlarida resurslardan samarali foydalanish va chiqindilarni kamaytirish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish zarur. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va energiya samaradorligini oshirish.

Ta'lim va malaka oshirish: Ijtimoiy muammolarni hal qilishda ta'lim tizimini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Yashil iqtisodiyotning asoslarini o'rgatish va yangi texnologiyalarni tatbiq etish orqali ishchi kuchining malakasini oshirish.

Jamoatchilik ishtiroki: Mahalliy aholi va jamoatchilikning ishtirokini ta'minlash, hududiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Jamoatchilikning fikrini inobatga olish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va hududiy siyosatni shakllantirishda yordam beradi.

Hamkorlik va investitsiyalar: Davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun zarur. Bu, yangi drayver tarmoqlarini rivojlantirish va mavjudlarini takomillashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Umuman olganda, tadqiqot mavzusi doirasida aniqlangan muammolar, ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan bir-biri bilan bog'liqdir. Ushbu muammolarni hal qilish uchun integratsiyalashgan yondashuvni qo'llash, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ta'lim va ijtimoiy dasturlarni rivojlantirish, hamkorlikni kuchaytirish muhimdir. Bu yondashuvlar, hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

rivojlantirish uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratadi va barqaror rivojlanishni ta'minlaydi.

Erishilgan natijalar. Tadqiqot natijalari, hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish yo'llarini aniqlashga qaratilgan. Ushbu natijalar, iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatdan muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularning amaliy va ilmiy jihatlari quyida batafsil bayon etiladi.

Tadqiqot natijalari:

Yashil iqtisodiyot tamoyillarining tatbiqi: Tadqiqot natijalari, yashil iqtisodiyot tamoyillarini hududiy drayver tarmoqlarida tatbiq etishning zarurligini ko'rsatdi. Bu tamoyillar, resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va ekologik muhofazani ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida ishlab chiqilgan strategiyalar, hududiy iqtisodiyotning barqarorligini oshirishga imkon beradi.

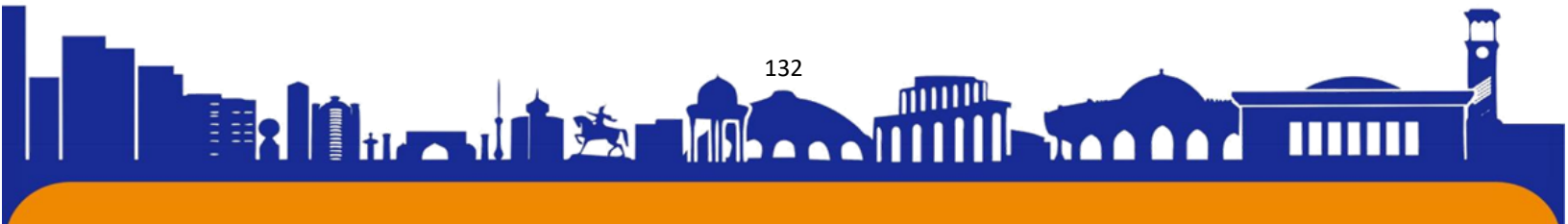
Iqtisodiy o'sishning yangi manbalari: Tadqiqotda aniqlangan strategiyalar, hududda yangi iqtisodiy o'sish manbalarini yaratishga qaratilgan. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va yangi ish o'rinlarini yaratish orqali iqtisodiy o'sish sur'atlarini oshirish mumkin.

Ijtimoiy barqarorlik va tengsizlikni bartaraf etish: Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari, ta'lim va malaka oshirish dasturlariga e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatdi. Bu, mahalliy aholi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi va ijtimoiy farovonlikni oshiradi.

Ekologik barqarorlikni ta'minlash: Yashil iqtisodiyot tamoyillarining tatbiqi, ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari, ekologik muammolarni hal qilish uchun innovatsion yondashuvlarni qo'llash zarurligini ko'rsatdi. Bu orqali atrof-muhitni muhofaza qilish va resurslardan samarali foydalanish mumkin.

Muhokama

Tadqiqot natijalari, hududiy drayver tarmoqlarini rivojlantirishda yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etishning muhimligini ko'rsatadi. Yashil iqtisodiyot, nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki ekologik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan yondashuvdir. Tadqiqot natijalari, ushbu yondashuvni amaliyotga tatbiq etish uchun zaruriy strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

Tadqiqotda olingan natijalar, amaliy jihatdan hududiy siyosatni shakllantirishda va iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishda foydali bo'lishi kutilmoqda. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish, mahalliy iqtisodiyotni mustahkamlash, yangi ish o'rinlarini yaratish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlarni yaratadi. Shuningdek, ekologik muammolarni hal qilishda ham muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari, ilmiy jihatdan ham ahamiyatli bo'lib, yashil iqtisodiyot va hududiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlikni yanada chuqurroq o'rganishga imkon beradi. Ushbu tadqiqot, nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish jarayonida yangi yondashuvlar va strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Yana bir muhim jihat, tadqiqot natijalari ekologik va iqtisodiy tahlil usullarini birlashtirish orqali hududiy rivojlanishning barqarorligini oshirishga qaratilgan.

Ushbu tadqiqot, nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham hududiy siyosatni takomillashtirish va iqtisodiy faoliyatni yanada barqarorlashtirishda o'z hissasini qo'shishi kutilmoqda. Shuningdek, tadqiqot natijalari, boshqa hududlar va mamlakatlar uchun ham foydali tavsiyalar berishi mumkin. Mavjud muammolarni hal qilishda, yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish orqali erishilgan natijalar, kelajakdagi tadqiqotlar uchun yangi yo'nalishlarni ochadi.

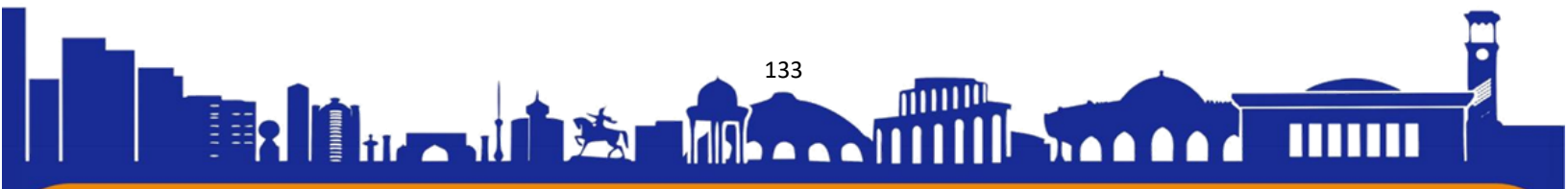
Umuman olganda, tadqiqot natijalari, hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatlar o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatish, amaliy va ilmiy jihatdan yangi yondashuvlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Ushbu natijalar, kelgusida hududiy rivojlanish va barqaror iqtisodiy o'sish uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratish imkonini beradi.

Hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish uchun quyidagi yo'llarni ko'rib chiqish mumkin:

1. Barqaror transport tizimini rivojlantirish

- Jamoat transportini rag'batlantirish: Elektr avtobuslar, tramvaylar va metrolarni kengaytirish, shuningdek, jamoat transportidan foydalanishni qulay va arzon qilish.

- Velosiped va piyoda yo'llarini kengaytirish: Shaharlarda velosiped va piyoda yo'llarini ko'paytirish, shuningdek, ularni xavfsiz va qulay qilish.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

- Elektr va gibrid transport vositalarini qo'llab-quvvatlash: Elektr va gibrid avtomobillarni rag'batlantirish uchun soliq imtiyozlari, subsidiyalar va zaryadlash stansiyalarini ko'paytirish.

2. Toza energiya manbalaridan foydalanish

- Qayta tiklanadigan energiya manbalarini joriy etish: Quyosh, shamol va boshqa qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni rag'batlantirish.

- Energiya samaradorligini oshirish: Transport vositalarining energiya samaradorligini oshirish va energiya sarfini kamaytirish bo'yicha yangi texnologiyalarni qo'llash.

3. Atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish

- Karbon chiqindilarini kamaytirish: Transport tarmog'idan chiqadigan karbon chiqindilarini kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish.

- Yashil infratuzilmani rivojlantirish: Ko'katlantirish, parklar va yashil maydonlarni ko'paytirish orqali shaharlarning iqlimini yaxshilash.

4. Innovatsiyalar va texnologiyalarni qo'llash

- Aqlli transport tizimlarini joriy etish: Aqlli transport tizimlari (ITS) orqali transport oqimini optimallashtirish va yo'l xavfsizligini oshirish.

- Avtonom transport vositalarini rivojlantirish: Avtonom va yarim avtonom transport vositalarini ishlab chiqish va ulardan foydalanishni kengaytirish.

5. Qonuniy va moliyaviy qo'llab-quvvatlash

- Yashil iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlovchi qonunlar qabul qilish: Atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni rag'batlantiruvchi qonunlar va qoidalarni ishlab chiqish.

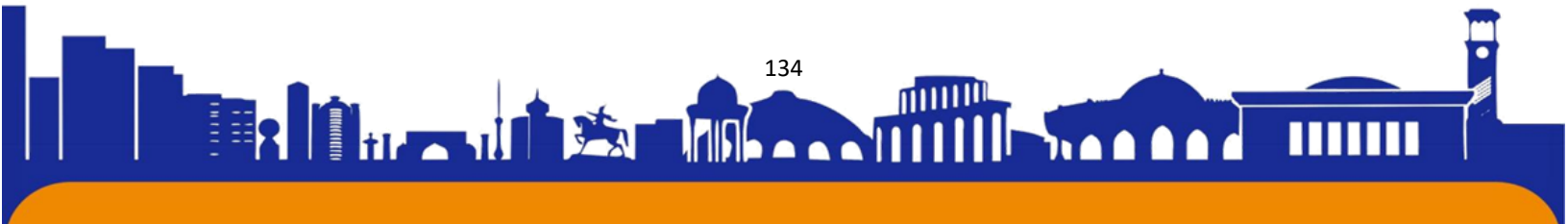
- Moliyaviy rag'batlantirishlar: Yashil loyihalarni moliyalashtirish uchun grantlar, subsidiyalar va kreditlarni taqdim etish.

6. Jamoatchilikni jalb qilish va xabardorlikni oshirish

- Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha xabardorlikni oshirish: Jamoatchilikni yashil iqtisodiyot va barqaror transport tizimlari haqida ma'lumot berish.

- Hamkorlik va sherikliklar: Davlat, xususiy sektor va nodavlat tashkilotlar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish.

7. Xalqaro tajribalardan foydalanish

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

- Muvaffaqiyatli amaliyotlarni o'rganish va qo'llash: Boshqa mamlakatlarda yashil iqtisodiyot va barqaror transport tizimlarini joriy etish bo'yicha muvaffaqiyatli amaliyotlarni o'rganish va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish.

8. Monitoring va baholash

- Natijalarni muntazam ravishda baholash: Loyihalar va dasturlarning samaradorligini muntazam ravishda baholash va zarur bo'lganda o'zgartirishlar kiritish.

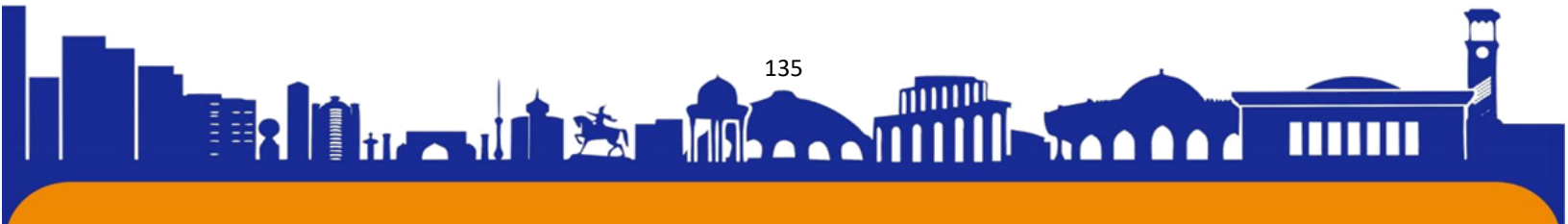
Ushbu yo'llar orqali hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish va barqaror transport tizimlarini yaratish mumkin.

XULOSA

Tadqiqot natijalari, hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish jarayonida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Yashil iqtisodiyot tamoyillari, resurslardan samarali foydalanish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tamoyillarni hududiy drayver tarmoqlarida amalga oshirish orqali, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va atrof-muhitni muhofaza qilish mumkin.

Tadqiqotda aniqlangan strategiyalar, iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini yaratishga qaratilgan. Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish va yangi ish o'rinlarini yaratish orqali hududiy iqtisodiyotning barqarorligini oshirish imkonini beradi. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish, shuningdek, mahalliy aholi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi va ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishga yordam beradi. Ta'lim va malaka oshirish dasturlari, aholi malakasini oshirib, ularni yangi iqtisodiy sharoitlarga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

Ekologik muammolarni hal qilish ham tadqiqot natijalarining muhim jihatlaridan biridir. Yashil iqtisodiyot tamoyillarining tatbiqi orqali, atrof-muhitni muhofaza qilish va resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari oshadi. Bu jarayon, hududda ekologik barqarorlikni ta'minlashga, tabiiy resurslarni muhofaza qilishga va chiqindilarni kamaytirishga yordam beradi. Bunda, innovatsion yondashuvlar va yangi texnologiyalarni qo'llash orqali ekologik muammolarni hal qilishning samarali usullari ishlab chiqilishi zarur.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

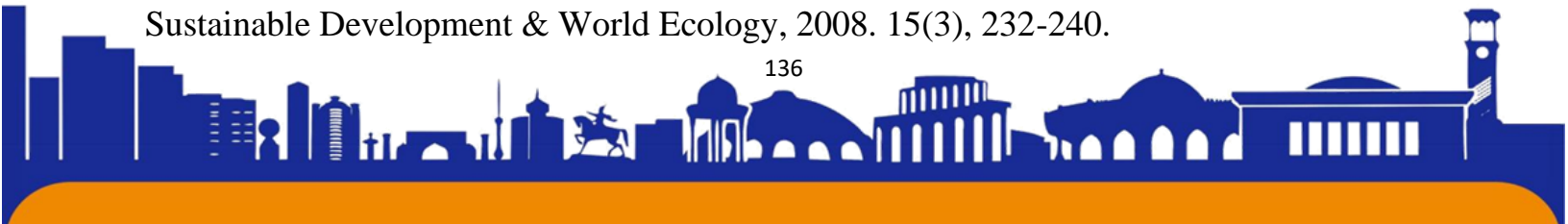
Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati, hududiy siyosatni shakllantirish va iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishda ko'zga tashlanadi. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini tatbiq etish orqali, mahalliy iqtisodiyotni mustahkamlash va yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyati paydo bo'ladi. Shuningdek, bu jarayon, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va aholi farovonligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqot natijalari, ilmiy jihatdan ham ahamiyatlidir. Yashil iqtisodiyot va hududiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlikni yanada chuqurroq o'rganishga imkon beruvchi yangi yondashuvlar va strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Ushbu tadqiqot, nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish jarayonida yangi yo'nalishlar ochib berishi mumkin. Bu esa, kelajakdagi tadqiqotlar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Umumiy xulosalar shuni ko'rsatadiki, hududning drayver tarmoqlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish, nafaqat iqtisodiy samaradorlik, balki ekologik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan muhim jarayondir. Ushbu tadqiqot natijalari, hududiy rivojlanishni yangi bosqichga olib chiqishga yordam beradi, shuningdek, boshqa hududlar va mamlakatlar uchun ham foydali tavsiyalar berishi mumkin. Yashil iqtisodiyot tamoyillarining tatbiqi orqali, barqaror rivojlanishni ta'minlash va ekologik muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan strategiyalar ishlab chiqilishi zarur. Bu jarayon, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va atrof-muhitni muhofaza qilishda katta ahamiyatga ega bo'ladi. Shunday qilib, tadqiqot natijalari, hududiy rivojlanish va barqaror iqtisodiy o'sish uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Barbier, E. B. A Global Green New Deal: A Prosperous Path to a Sustainable Future. *Environmental Science & Policy*, 2010. 13(4), 1-12.
2. Bocken, N. M. P., Short, S. W., Rana, P., & Evans, S. A literature and practice review to develop sustainable business model archetypes. *Journal of Cleaner Production*, 2014. 65, 42-56.
3. Elkington, J. *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. New Society Publishers. 1998.
4. Geng, Y., & Doberstein, B. Developing the circular economy in China: Challenges and opportunities for achieving 'leapfrog development'. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 2008. 15(3), 232-240.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

5. Kirchgeorg, M., & Arnold, M. Reconsidering the Role of Marketing in the Sustainable Development Goals: The Need for a New Research Agenda. *Journal of Business Ethics*, 2016. 149(4), 1-18.
6. OECD. *Towards Green Growth*. OECD Publishing. 2011.
7. Porter, M. E., & Kramer, M. R. *Creating Shared Value*. *Harvard Business Review*, 2011. 89(1-2), 62-77.
8. Sachs, J. D. *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press. 2015.
9. United Nations. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. 2015.
10. WBCSD. *Vision 2050: The New Agenda for Business*. World Business Council for Sustainable Development. 2010.
11. World Economic Forum. *The Global Risks Report*. 2020.
12. Zeng, S. X., & Zhao, H. *The Role of Corporate Social Responsibility in the Green Economy: A Review of the Literature*. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 2016. 23(5), 277-288.
13. Vahobov A., Xajibakirov S., Xo'jayorov Sh. "Yashil iqtisodiyot". *Darslik*. Toshkent. Universitet.
14. Berkinov B.B., Aynaqulov M.A. *Kichik tadbirkorlik korxonalarining yirik korxonalar bilan ishlab chiqarish kooperatsiyasi*. – Jizzax, 2004.
15. Shodmonov Sh. *Iqtisodiyot nazariyasi: Darslik - T*. 2020. 788-bet.
16. Bekmurodov A.Sh., Sattorov S., To'rayev J., Soliyev K., Ro'ziyev S. *O'zbekiston iqtisodiyotni liberallashtirish yillarida. Tadbirkorlik asoslari rivoji – davr talabi*. 3-qism. –T.: TDIU, 2005.
17. Qosimova M.S., Xodiyev B.Y., Samadov A.N., Muxitdinova U.S. *Kichik biznesni boshqarish. O'quv qo'llanma*. –T.: O'qituvchi, 2003.
18. Qosimova M.S., Ergashxo'jayeva SH.J. *Marketing. O'quv qo'llanma*. –T.: TDIU, 2004.
19. <https://president.uz/uz/lists/view/7894>

